

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-70>

УДК 657.6:339.56

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА АУДИТ ТРАНСФЕРТНИХ ЦІН: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ ГРУП

RISK MANAGEMENT AND TRANSFER PRICING AUDITS: KEY ASPECTS FOR INTERNATIONAL GROUPS

Фесенко Валерія Валеріївна
доктор економічних наук, професор,
Університет митної справи та фінансів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0317-0895>

Fesenko Valeriia
University of Customs and Finance

Стаття присвячена дослідженню відмінностей між податковим та внутрішнім аудитом трансфертних цін, які актуалізуються в умовах глобалізації та збільшення обсягів зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств. Враховуючи стрімке розширення діяльності транснаціональних корпорацій та інтенсивність зовнішньоекономічних операцій між пов'язаними підприємствами, у статті проаналізовано наслідки впровадження міжнародних стандартів податкового контролю трансфертних цін. В результаті, виявлені специфічні відмінності у методичних підходах до здійснення зовнішнього податкового та внутрішнього корпоративного аудиту трансфертних цін. Стаття також висвітлює податкові та корпоративні ризики, пов'язані з порушенням принципу «втягнутої руки» або вимогами групи компаній у процесі здійснення контрольованих зовнішньоекономічних операцій.

Ключові слова: аудит, корпоративний аналіз, звітність підприємств, звітність груп, пов'язані сторони, аудит групи, транснаціональні корпорації.

The article is devoted to the study of the differences between tax and internal audit of transfer prices, which are relevant in the context of globalization and the increase in the volume of foreign economic activity of related companies. Transactions between related parties are characterized by an increased risk of fraud and lead to an increased risk of material misstatements in the financial statements of enterprises. If the related entities are non-residents, there is an additional regulatory risk, which is the need to report controlled transactions to the State Fiscal Service of Ukraine. Given the rapid expansion of transnational corporations and the intensity of foreign economic transactions between related entities, the article analyzes the implications of the implementation of international standards for tax control of transfer prices. As a result, specific differences in methodological approaches to external tax and internal corporate audit of transfer prices are identified. The article also highlights the tax and corporate risks associated with violation of the arm's length principle or the requirements of a group of companies in the course of controlled foreign economic transactions. An important conclusion is that there are significant differences between tax and internal corporate audit of transfer prices depending on the nature of the foreign economic transaction. Thus, the article considers the issue not only in the theoretical aspect, but also takes into account specific situations of export and import operations. The article discusses the challenges and opportunities associated with the audit of international groups in the context of the European integration process. Drawing attention to current trends and standards of control over the results of international business, the author analyzes the peculiarities of the audit process aimed at determining the compliance of international groups' reporting with the requirements of European standards. Key aspects such as harmonization of financial statements, alignment of control and risk analysis with international standards are discussed. Opportunities for improving the efficiency of the audit process and ensuring the high quality of financial statements of international groups in the context of European integration are highlighted.

Key words: audit, corporate analysis, corporate reporting, group reporting, related parties, group audit, multinational corporations.

Постановка проблеми. Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси, що наразі впливають на господарську діяльність підприємств

України, відкривають нові можливості для транснаціональних корпорацій і стимулюють зростання зовнішньоекономічних відносин

між пов'язаними підприємствами. Така тенденція вимагає від компаній підготовки до змін, зокрема в управлінні та в обліково-фінансовій сфері. У зв'язку з цим виникає необхідність впровадження міжнародних стандартів податкового контролю трансфертних цін для операцій між пов'язаними сторонами. Ця ініціатива призвела до появи нових вимог до контролю процесів трансфертного ціноутворення з боку Державних податкових органів, а також сформувала нові виклики для внутрішнього корпоративного контролю діяльності міжнародних груп компаній. Україна також активно приступила до реалізації плану дій Організації з економічного співробітництва щодо протидії розмиванню бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування (план BEPS). Цей план спрямований на впровадження ефективної системи контролю, спрямованої на уникнення виведення прибутку з оподаткування, що зароблено в Україні, за її межі. Актуальною проблематикою дослідження у цьому контексті є методологічні відмінності між податковим та внутрішнім аудитом трансфертних цін. Підходи до проведення аудиту можуть значно відрізнитися залежно від цілей, обов'язків і аудиторії, які обслуговуються цими двома видами аудиту. Тому, розуміння цих відмінностей є важливою складовою для ефективного впровадження міжнародних стандартів податкового контролю трансфертних цін в українській практиці. Операції між пов'язаними сторонами призводять до підвищеного ризику шахрайства та збільшують можливість суттєвих викривлень у фінансовій звітності компаній. Якщо пов'язані підприємства є нерезидентами, це створює додатковий ризик у вигляді необхідності звітування за контрольованими операціями перед Державною фіскальною службою України. Дослідження показників звітності, які можуть бути викривлені через маніпуляції у таких операціях, надає можливість створити відповідну інформаційно-аналітичну базу для полегшення аудиторських процедур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження трансфертного ціноутворення були висвітлені у працях багатьох українських дослідників [1; 24 3; 4; 5; 6; 7; 8]. Проте, багато уваги приділялося аналізу аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємств з позицій податкового державного контролю, як це видно з праць Вакульчик О. [8], Гришко Н. [9], Лубенченко О. [10]. У цих дослідженнях автори акцентували увагу на трансфертному ціноутворенні та процесах звіту-

вання перед органами Державної фіскальної служби України, зокрема на контрольованих зовнішньоекономічних операціях, які відповідно до Податкового кодексу України підпадають під податковий контроль. Одночасно з тим, що при аналізі сучасних публікацій виявлено, що значна частина уваги приділяється виключно правилам звітування перед органами Державної фіскальної служби України, слід зазначити, що питання внутрішньокорпоративного управління трансфертними цінами та розуміння відмінностей між зовнішнім та внутрішнім аудитом трансфертних цін є вкрай актуальним з точки зору ефективного ціноутворення та поки що залишаються поза увагою. Велика кількість досліджень присвячена аналізу трансфертного ціноутворення, особливостей застосування трансфертних цін в транснаціональних корпораціях, ризикорієнтованому підходу до податкового контролю у цій сфері [3; 5; 6; 13; 14]. У той же час, вивчення аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємств, зокрема з точки зору податкового державного контролю, також привертає значну увагу. Свідченням цього є праці таких вчених, як Вакульчик О. [12], Гришко Н. [9], Лубенченко О. [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У більшості сучасних досліджень відсутня детальна увага до питань внутрішньокорпоративного управління трансфертними цінами та порівняльного аналізу зовнішнього та внутрішнього аудиту в цьому контексті. Недостатньо розкритим залишається питання узгодженості цілей та ризиків при встановленні трансфертних цін у сфері внутрішньокорпоративного управління та звітування перед податковими органами.

Метою статті є визначення особливостей внутрішнього корпоративного та податкового аудиту трансфертних цін у світлі глобалізаційних та євроінтеграційних змін, які формують додаткові ризики та можливості для діяльності груп міжнародних пов'язаних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зовнішньоекономічні операції між пов'язаними сторонами, в яких визначаються трансфертні ціни, несуть в собі підвищений ризик фінансових маніпуляцій та можуть спричинити суттєві викривлення у фінансовій звітності компаній. Особливу небезпеку представляє собою ситуація, коли пов'язані підприємства є нерезидентами, оскільки це викликає додатковий ризик у сфері регуляторного контролю. Такий сценарій змушує

підприємства звітувати за контрольованими операціями перед Державною фіскальною службою України. Аналіз показників фінансової звітності, які можуть бути викривлені через маніпуляції у цих операціях, дозволяє створити необхідну інформаційно-аналітичну базу для спрощення аудиторських процедур.

Згідно з вимогами Податкового кодексу України (ПКУ), пов'язані особи охоплюють юридичних або фізичних осіб, взаємодія між якими може впливати на умови або економічні результати їх діяльності або діяльності осіб, яких вони представляють, з урахуванням певних критеріїв. Серед цих критеріїв важливими є: володіння часткою у капіталі підприємства у розмірі 20% та більше; здатність контролювати або впливати на фінансово-господарську діяльність через провідні посади у компанії та інші фактори. Аналогічні вимоги викладені також у Міжнародних стандартах фінансової звітності. Операції з пов'язаними сторонами вимагають особливої уваги під час відображення в облікових регістрах та складанні звітності підприємств, що породжує особливості аудиту фінансових результатів. Під час аудиту результатів зовнішньоекономічних операцій з пов'язаними сторонами важливо визначити ступінь їх пов'язаності та особливості відображення при складанні фінансової звітності (табл. 1).

На основі аналізу законодавчо-нормативної бази регулювання порядку складання та подання звітності окремими підприємствами та групами компаній можна виокремити такі види взаємопов'язаних підприємств: незалежні компанії; компанії з помірним рівнем залежності; компанії з високим рівнем залежності; компанії з абсолютною залежністю.

Незалежні компанії – це юридичні особи, які не мають спільних власників, керівництва або інших форм контролю, що дають можливість одному учаснику впливати на господарську діяльність іншого. Ключовою характеристикою таких компаній є частка участі у капіталі, яка не перевищує 20%. Відсутність впливу та контролю (не тільки за формою, але і по суті) над господарською діяльністю є важливою ознакою незалежності. Незважаючи на те, що незалежні компанії не вважаються взаємопов'язаними, існує необхідність контролю операцій між ними. Цей контроль необхідний для запобігання шахрайству, зокрема у низькоподаткових юрисдикціях, метою якого є забезпечення справедливого оподаткування та унеможливлення штучного заниження податкових

зобов'язань. Нехтування контролем операцій між незалежними компаніями може призвести до ризиків, таких як: штрафні санкції з боку податкових органів; втрата репутації компанії; кримінальна відповідальність та інше.

Компанії з помірним рівнем залежності (асоційовані компанії) – це юридичні особи, які мають частку участі у капіталі від 20 до 50%. Ця частка дає можливість суттєво впливати на господарську діяльність підприємства, але не контролювати її. Важливою характеристикою асоційованих компаній є взаємопов'язаність, яка може визначатись через спільних власників, керівництво або інші форми контролю. Результати експортно-імпортних операцій між асоційованими компаніями можуть впливати на різні показники фінансової звітності, такі як:

- запаси: ціни на товари, що переміщуються між асоційованими компаніями, можуть відрізнятись від ринкових; дебіторська заборгованість: розмір та строки погашення дебіторської заборгованості можуть бути обумовлені не ринковими, а внутрішньогруповими міркуваннями;

- доходи: ціни на товари та послуги, що надаються асоційованими компаніями, можуть відрізнятись від ринкових, що може впливати на обсяг доходів; витрати: аналогічно, ціни на товари та послуги, що отримуються від асоційованих компаній, можуть впливати на обсяг витрат;

- прибуток: внаслідок вищеописаних факторів, прибуток асоційованих компаній може не відображати реальний результат їх господарської діяльності.

Саме операції між асоційованими компаніями найчастіше попадають під податковий контроль при відповідності додатковим критеріям, визначеним Податковим кодексом України (ПКУ). Мета податкового контролю – запобігти штучному заниженню податкових зобов'язань через трансфертне ціноутворення.

До компаній з високим рівнем залежності слід віднести материнську та її дочірні компанії (так звана, групи). Група компаній – це об'єднання юридичних осіб, де одна компанія (материнська) володіє часткою участі у капіталі інших компаній (дочірніх) понад 50%. Ця частка дає можливість контролювати господарську діяльність дочірніх підприємств. Важливою характеристикою групи компаній є взаємопов'язаність, яка може виражатись через спільних власників, керівництво, контроль над фінансовою та операційною діяльністю. Для групи компаній вини-

Таблиця 1

Відображення результатів зовнішньоекономічних операцій між пов'язаними сторонами у звітності підприємств

Рівень подання звітності	Звітність підприємств (групи підприємств)	Показники звітності, які потенційно можуть бути викривлені внаслідок експортно-імпортних операцій між пов'язаними сторонами	Користувачі
<i>На рівні асоційованих компаній та компонентів групи (дочірніх підприємств)</i>	1. Фінансова звітність		
	Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Запаси; дебіторська заборгованість; нерозподілений прибуток; кредиторська заборгованість; податкові зобов'язання.	Акціонери, кредитори, інвестори
	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Чистий дохід від реалізації продукції; собівартість реалізації; Інші операційні доходи; інші операційні витрати; фінансовий результат до оподаткування за звітний період; витрати з податку на прибуток; чистий фінансовий результат; накопичені курсові різниці; частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств; інший сукупний дохід	
	2. Податкова звітність		
	Звіт про контрольовані операції	Умови і результати контрольованих операцій, трансфертні ціни	Органи ДФС
	Декларація з податку на прибуток	Фінансовий результат до оподаткування, визначений за правилами бухгалтерського обліку; податкові різниці; база оподаткування; податок на прибуток звітного періоду	
	Декларація з податку на додану вартість	База оподаткування; податок на додану вартість звітного періоду	
	3. Управлінська звітність		
	Звіт про результати зовнішньоекономічних операцій	Доходи і витрати від здійснення експортно-імпортних операцій; рентабельність експортно-імпортних операцій підприємства	Керівники
	<i>На рівні групи компаній (корпорації)</i>	Консолідована фінансова звітність групи компаній	
Консолідований баланс (звіт про фінансовий стан)		Нерозподілений прибуток; неконтрольована частка	Акціонери, кредитори, інвестори
Консолідований звіт про фінансові результати		Фінансовий результат за звітний період; накопичені курсові різниці; частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств; чистий прибуток та сукупний дохід, що належать власникам материнської компанії та неконтрольованій частці.	
2. Управлінська звітність корпорації (групи компаній)			
Звіт центра інвестицій		Фінансові результати внутрішньогрупових операцій; Результати оптимізації трансфертних цін та податків	Керівники
Звіт центра прибутку			
Звіт центра доходів			
Звіт центра витрат			

Джерело: розроблено автором

кає необхідність у складанні консолідованої фінансової звітності, яка об'єднує результати діяльності всіх компаній групи, включаючи внутрішньогрупові експортні та імпорتنі операції. Важливим аспектом консолідованої звітності є визначення результатів для частки меншості – міноритарних акціонерів, які не володіють контрольною часткою в групі. Компанії з абсолютною залежністю – частка участі у капіталі 100%.

У процесі проведення контрольованих зовнішньоекономічних операцій між пов'язаними підприємствами важливо, щоб внутрішні аудитори були уважні до потенційних податкових та корпоративних ризиків, які можуть виникнути в разі невідповідності цін

принципу «витагнутої руки» чи корпоративним бізнес-очікуванням групи компаній (табл. 2).

Наприклад, у випадку контрольованих операцій імпорту, коли вартість імпортованого товару (продукції, послуги), який реалізується на внутрішньому ринку країни, попадає у сферу податкового контролю, невідповідність ціни принципу витагнутої руки може стати причиною податкових ризиків для підприємства. Такі ризики полягають у можливому додатковому нарахуванні податкового зобов'язання з податку на прибуток та/або у застосуванні штрафних санкцій за невідповідність цін вимогам Податкового кодексу України.

Якщо ціна на імпортований товар перевищує встановлену ціну згідно з Податковим

Таблиця 2

Ризики невідповідності трансфертної ціни

Вид контрольованої зовнішньоекономічної операції	Співвідношення фактичної ціни та ціни, визначеної за вимогами ПКУ		
	$P_{actual} < P_{ПКУ}^*$	$P_{actual} = P_{ПКУ}$	$P_{actual} > P_{ПКУ}$
ПОДАТКОВІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА			
Імпорт	Коректування ціни не відбувається. Ціна відповідає принципу витагнутої руки.	Коректування ціни не відбувається. Ціна відповідає принципу витагнутої руки.	Завищення витрат і зниження бази оподаткування імпортера. Донарахування податкових зобов'язань. Штрафні санкції
Експорт	Зниження доходів і бази оподаткування. Донарахування податкових зобов'язань. Штрафні санкції	Коректування ціни не відбувається. Ціна відповідає принципу витагнутої руки.	Коректування ціни не відбувається. Ціна відповідає принципу витагнутої руки.
КОРПОРАТИВНІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА			
Імпорт	Зниження витрат імпортера. Збільшення податку на прибуток. Ризик зменшення загального чистого прибутку групи взаємопов'язаних підприємств	Коректування ціни не відбувається. Ціна відповідає принципу витагнутої руки	Завищення витрат імпортера та зниження фінансових результатів.
Експорт	Зниження доходів і фінансових результатів.	Коректування ціни не відбувається. Ціна відповідає принципу витагнутої руки	Завищення доходів експортера. Збільшення податку на прибуток. Ризик зменшення загального чистого прибутку групи взаємопов'язаних підприємств

* P_{actual} – фактична ціна у контрольованій операції; $P_{ПКУ}$ – ціна, яка визначена за вимогами ПКУ відповідно до принципу «витагнутої руки» одним з дозволених методів.

Джерело: розроблено автором

кодексом України ($P_{actual} > P_{pku}$), це формує ризик завищення собівартості реалізації товару на внутрішньому ринку та, відповідно, заниження обсягу прибутку, який підлягає оподаткуванню податком на прибуток. У контексті корпоративного контролю така ситуація створює ризик заниження фінансових результатів підприємства-імпортера, що може не відповідати бізнес-очікуванням групи компаній, до якої відноситься дане підприємство.

У випадку, коли ціна на імпортований товар менша, ніж встановлена за вимогами Податкового кодексу України ($P_{actual} < P_{pku}$), ризики виникнення податкових претензій зменшуються, оскільки занижена ціна не впливає на обсяг нарахованого податку на прибуток, що є об'єктом податкового контролю з боку органів Державної фіскальної служби України. Однак у такій ситуації збільшуються корпоративні ризики, пов'язані з недооцінкою собівартості реалізації, завищенням обсягу прибутку для оподаткування та, в результаті, зростанням податкового навантаження у країні імпортера. Ці корпоративні ризики переважно пов'язані з не вигідною для групи підприємств ставкою податку на прибуток у

країні, де діє підприємство, що належить до міжнародної корпорації.

У контрольованих операціях експорту, коли вартість експортованого товару, що виготовляється в межах країни експортера та реалізується на зовнішніх ринках, не відповідає вимогам Податкового кодексу України ($P_{actual} < P_{pku}$) може формувати додаткові податкові ризики. В такому випадку заниження ціни у контрольованій операції експорту може призвести до заниження доходів від реалізації (експорту) та зменшення нарахованого податку на прибуток, що становить об'єкт податкового контролю. Згідно з Податковим кодексом України, в таких випадках може застосовуватися донарахування податку на прибуток та/або штрафних санкцій.

Натомість, якщо фактична ціна у контрольованій операції експорту перевищує ціну, визначену за вимогами Податкового кодексу України ($P_{actual} > P_{pku}$), то корекції цін не потрібно, оскільки ризик недооподаткування в такій ситуації відсутній. Проте виникають корпоративні ризики, зокрема, збільшення податку на прибуток відповідного підприємства-експортера. Це особливо актуально

Рис. 1. Декомпозиція сфер аудиту зовнішньоекономічної діяльності між взаємопов'язаними сторонами

Джерело: складено автором

у контексті міжнародної діяльності групи взаємопов'язаних підприємств, де завищення ціни експорту може вплинути на прибуток різних компаній, що діють у різних країнах з різними ставками податку на прибуток. Проведення аналізу цінових відхилень у контрольованих операціях для внутрішньокорпоративного контролю може забезпечити додаткові дані про ефективність та доцільність таких операцій з точки зору групи взаємопов'язаних підприємств.

В умовах активного впровадження механізму контролю трансфертного ціноутворення в Україні, обліковий персонал стикається з необхідністю створення обліково-інформаційної бази для обґрунтування цін та інших умов у зовнішньоекономічних контрольованих операціях. З одного боку, нормативні джерела детально описують вимоги щодо використання методів трансфертного ціноутворення. З іншого боку, вони не дають чітких методичних рекомендацій для визначення трансфертних цін. Цей підхід логічний, адже в іншому випадку контроль трансфертних цін ризикує перетворитися на нав'язливе регулювання умов зовнішньоекономічних операцій. Водночас, застосування методів трансфертного ціноутворення обумовлює певні вимоги до інформаційного забезпечення процесу обґрунтування умов контрольованих операцій. Однак, при поданні звітів про контрольовані операції та під час податкових перевірок з питань трансфертного ціноутворення виникає потреба у формуванні переконливої обліково-інформаційної бази.

Таким чином можна виокремити чинники, що роблять контроль трансфертного ціноутворення неідеальним:

- конфлікти при визначенні трансфертних цін: розбіжності між податковим та корпоративним контролем;
- неоднозначність поняття «справедливої» ринкової ціни: різні трактування залежно від методики розрахунку;
- витрати: пов'язані з підготовкою звіту про контрольовані операції та внутрішнім контролем трансфертних цін;
- нечіткість у застосуванні методів: відсутність чітких методичних рекомендацій щодо вибору та використання методів трансфертного ціноутворення;
- невизначеність зв'язку з митною вартістю: ризику при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Висновки. Отже, різні аспекти податкового та корпоративного контролю виявля-

ються відмінними, враховуючи специфіку зовнішньоекономічних операцій (експорт, імпорт). У сфері податкового контролю перевіряється відповідність угод експорту для виявлення ризику заниження ціни (і, відповідно, доходів та бази оподаткування), тоді як угоди імпорту перевіряються на наявність ризику завищення цін (збільшення витрат та заниження бази оподаткування). У сфері корпоративного контролю, натомість, угоди експорту перевіряються на наявність завищення цін, а угоди імпорту на заниження ціни (що може призвести до створення уявлення про прибутковість підприємства для власників групи компаній та загрози зменшення загального чистого прибутку групи взаємопов'язаних підприємств). Процес обґрунтування трансфертних цін може стати складним, особливо у випадках, коли відсутні аналогічні операції в самому підприємстві, а доступ до відповідних даних обмежений – наприклад, при нестандартних замовленнях, послугах або у випадку специфічних товарів. У таких випадках лише внутрішня облікова інформація може бути використана як аргумент на користь обраної трансфертної ціни, і саме в таких ситуаціях доцільніше використовувати методи трансфертного ціноутворення на основі рентабельності.

Дослідження мети та особливостей податкового та внутрішнього аудиту трансфертних цін в міжнародних групах компаній дозволило виявити, що сфера податкового аудиту включає в себе перевірку відповідності операцій експорту на предмет заниження трансфертної вартості (зниження доходів та бази оподаткування), а також операцій імпорту – на предмет завищення ціни (підвищення витрат та заниження бази оподаткування). У сферу корпоративного контролю входить перевірка відповідності операцій експорту на предмет завищення трансфертної вартості, а також операцій імпорту – на предмет заниження трансфертної вартості (створення ілюзії прибутковості пов'язаного підприємства для власників групи компаній та ризику зменшення загального чистого прибутку групи взаємопов'язаних підприємств за рахунок маніпулювань керівників компонентів групи). Розмежування цих двох видів аудиту трансфертної вартості у контрольованих зовнішньоекономічних операціях привело до розкриття різноманітності сфер податкового та внутрішнього аудиту трансфертних цін, що визначає їхню складність та різноплановість. Ці відмінності відображаються у різних стратегіях використання ауди-

торських методів у вказаних видах аудиту та розбіжностях у характеристиці аудиторських доказів під час проведення внутрішнього та зовнішнього податкового аудиту трансфертних цін в зовнішньоекономічних операціях між пов'язаними сторонами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Касич А. О., Петрик О. А., Гриненко Ю. І. Трансфертне ціноутворення на підприємстві: проблеми та можливості використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 24. С. 19–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_24_6
2. Кужельєв М. О., Сиволап І. М. Основні етапи нормативного регулювання здійснення фінансового контролю за трансфертним ціноутворенням в Україні. *Бізнес Інформ*. № 4. С. 196–204.
3. Король С. Я., Уманців Г. В., Шушакова І. К. Розвиток трансфертного ціноутворення в умовах глобалізації. *Економічна теорія та право*. № 2 (45). URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/87-100.pdf>
4. Алексєєва А., Ігнатенко Т. Трансфертне ціноутворення як механізм податкового контролю. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2014. № 3. С. 85–95.
5. Гречко А. В. Механізм трансфертного ціноутворення в Україні як інструмент контролю за операціями між пов'язаними особами. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2016. № 13. С. 85–91. URL : <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/80095> (дата звернення: 21.02.2024).
6. Задоя А. О., Венгер С. А. Трансфертне ціноутворення у міжнародному бізнесі. *Академічний огляд*. 2011. № 2 (35). С. 156–163.
7. Сопко В. Трансфертне ціноутворення в міжнародних розрахунках. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 4. С. 93–107.
8. Вакульчик О. М., Рябич О.В. Проблеми та особливості впровадження в Україні механізму контролю трансфертного ціноутворення. *Вісник Академії митної служби України. Сер. Економіка*. 2014. № 1. С. 10 –16.
9. Гришко Н. В., Лубенченко О.Е. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та незалежний аудит. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Сер. Економічні науки*. 2013. № 2 (66). С. 377–385.
10. Лубенченко О. Е. Аудит зовнішньоекономічної діяльності : монографія. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 306 с.
11. Фесенко В. В. Зовнішньоекономічні операції підприємства з пов'язаними сторонами: аудит і аналіз: монографія. Дніпро : ТОВ «Домінанта Прінт», 2018. 301 с.
12. Вакульчик О.М., Фесенко В. В. Розвиток аудиту зовнішньоекономічних операцій відповідно до динаміки сучасних процесів у сфері фінансового контролю. *Облік і фінанси*. 2017. № 2(76). С. 133–140.
13. Степаненко О., Травінська С., Михальська О. (2024). Трансфертне ціноутворення в транснаціональних корпораціях: ризики для податкової системи України та шляхи їх мінімізації. *Економіка та суспільство*. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-90>
14. Краєвський В., Муравський О. Ризикоорієнтований підхід в системі податкового контролю за трансфертним ціноутворенням. *Український економічний часопис*, 2023. № 1. С. 23–28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2023-1-4>

REFERENCES:

1. Kasych A. O., Petryk O. A., Hrynenko Yu. I. (2016) Transfertne tsinoutvorennia na pidpriemstvi: problemy ta mozhlyvosti vykorystannia [Transfer pricing at the enterprise: problems and possibilities of use]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. 24, pp. 19–23.
2. Kuzhelyev, M. O., Syvolap, I. M. (2021) Osnovni etapy normatyvnoho rehulyuvannya zdiysnennya finansovoho kontrolyu za transfertnym tsinoutvorenniam v Ukrayini [The main stages of regulatory regulation of financial control over transfer pricing in Ukraine]. *Biznes Inform*, vol. 4, pp. 196–204.
3. Korol' S. Ya., Umantsiv H. V., Shushakova I. K. (2021) Rozvytok transfertnoho tsinoutvorennia v umovakh hlobalizatsiyi [Development of transfer pricing in the context of globalization]. *Ekonomichna teoriya ta pravo*, vol. 2 (45). URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/87-100.pdf>
4. Aleksieieva A., Ihnatenko T. (2014) Transfertne tsinoutvorennia yak mekhanizm podatkovoho kontroliu [Transfer pricing as a mechanism of tax control]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu – Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Economics*, vol. 3, pp. 85–95.

5. Hrechko A. V. (2016) Mekhanizm transfertnoho tsinoutvorennia v Ukraini yak instrument kontroliu za operatsiiamy mizh poviazanyamy osobamy [Transfer pricing mechanism in Ukraine as a tool for controlling transactions between related parties]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut» – Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute»*. Vol. 13, pp. 85–91. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/80095>
6. Zadoia A. O., Venher S. A. (2011) Transfertne tsinoutvorennia u mizhnarodnomu biznesi [Transfer pricing in international business]. *Akademichnyi ohliad – Academic review*, vol. 2 (35), pp. 156–163.
7. Sopko V. (2016) Transfertne tsinoutvorennia v mizhnarodnykh rozrakhunkakh [Transfer pricing in international settlements]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economy, finance, law*. Vol. 4, pp. 93–107.
8. Vakulchuk O. M., Riabych O.V. (2014). Problemy ta osoblyvosti vprovadzhennia v Ukraini mekhanizmu kontroliu transfertnoho tsinoutvorennia [Problems and peculiarities of implementation of transfer pricing control mechanism in Ukraine]. *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy – Bulletin of the Academy of the Customs Service of Ukraine*, vol. 1, pp. 10–16.
9. Ghryshko, N. V. & Lubenchenko, O.E. (2013) Reghuljuvannja zovnishnoekonomichnoji dijajnosti v Ukraini ta nezalezhnij audyt [Regulation of Foreign Economic Activity in Ukraine and Independent Audit]. *Visnyk chernighivskogo derzhavnogho tekhnologhichnogho universytetu – Bulletin of the Chernihiv State University of Technology. Ser. Economic sciences*, vol. 2 (66), pp. 377–385.
10. Lubenchenko O. E. (2016) Audyt zovnishnoekonomichnoi diialnosti : monohrafiia [Audit of foreign economic activity: monograph]. K. : Kondor-Vydavnytstvo, 306 p. (in Ukrainian)
11. Fesenko V. V. (2018) Zovnishnoekonomichni operatsii pidpriemstva z poviazanyamy storonamy: audyt i analiz: monohrafiia [Foreign economic operations of the enterprise with related parties: audit and analysis: monograph]. Dnipro: TOV «Dominanta Print», 301 p. (in Ukrainian)
12. Vakulchuk O.M., Fesenko V. V. (2017) Rozvytok audytu zovnishnoekonomichnykh operatsii vidpovidno do dynamiky suchasnykh protsesiv u sferi finansovoho kontroliu [Development of the audit of foreign economic operations according to the dynamics of modern processes in the field of financial control]. *Oblik i finansy – Accounting and finance*, vol. 2(76), pp. 133–140.
13. Stepanenko O., Travinska S., Mykhalska O. (2024). Transfertne tsinoutvorennia v transnatsionalnykh korporatsiakh: ryzyky dlja podatkovoi systemy Ukrainy ta shliakhy yikh minimizatsii [Transfer pricing in transnational corporations: risks for the tax system of Ukraine and ways to minimize them]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, no. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-90>
14. Kraievskiy V., Muravskiy O. (2023) Ryzkykooorientovanyi pidkhid v systemi podatkovoho kontroliu za transfertnym tsinoutvorennyam [Risk-oriented approach in the system of tax control over transfer pricing]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys – Ukrainian Economic Journal*, vol. 1, pp. 23–28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2023-1-4>